

tekst **Rinske Wels**
foto's **Judith Jockel**

Al meteen in de eerste aflevering van de *Elektra Podcast* van Wouter Monden noemt cabaretier René van Meurs zes voorwaarden op die minimaal nodig zijn voor een geslaagd optreden: een goed podium, goed licht, goed geluid, zittend publiek, geen open bar en de deuren dicht. Om vervolgens droog op te merken: "De kinderboerderij voldeed aan geen van die zes."

Comedian Wouter Monden (43) bedacht eind 2019 de *Elektra Podcast*, vernoemd naar het roemruchte jongerencentrum in Sliedrecht dat bekend stond als 'de comedy-hel' van Nederland. Optredens gingen daar eerder slecht dan goed, wat het een gevreesde plek maakte en veel van de gasten van Monden hebben er gespeeld. Het leek Monden een leuk idee om de verhalen die cabaretiers backstage met elkaar delen over die verschrikkelijke plekken om te spelen en mislukte optredens op te nemen.

"Het gaat vooral vaak mis aan het begin van je carrière, als je nog niet zo veel vliegen hebt gemaakt. Dan pak je elk verzoek om te spelen aan. Dat betekent dus ook tussen de tafels tijdens een diner van dertig advocaten, op een winderig grasveld achter de kerk op Ameland of optreden in een theaertje waar de eerste stoelen op vier meter van het podium staan. Zie dan nog maar eens sfeer te bouwen."

Je zou zeggen dat cabaretiers niet al te graag herinnerd worden aan de pijnlijke optredens in hun carrière, maar de meesten hebben er totaal geen moeite mee. Sterker

nog: ze kunnen er smakelijk over vertellen. Zowel beginnende als gearriveerde cabaretiers zijn te gast. Van relatief onbekenden als het Vlaams-Nederlandse duo Grof Geschud of Remy Evers tot oudgedienden als Youp van 't Hek, Jochem Myjer, Theo Maassen en Brigitte Kaandorp.

Monden: "Medici, piloten, politici, allemaal professionals die het moeilijk vinden om een fout toe te geven, maar cabaretiers doen niet anders. We vertellen juist vaak over dingen uit ons eigen leven die helemaal anders zijn gelopen dan we dachten." Daarbij helpt het dat Monden zelf comedian is. "Ik ken het klappen van de zweep en heb veel situaties zelf meegemaakt. Daardoor kan ik naar details vragen die een ander misschien over het hoofd ziet."

Want Monden staat zelf ook geregeld in bijvoorbeeld het piepkleine Werftheater in Utrecht, waar de kleedkamer slechts door een gordijntje gescheiden is van het podium. Het toilet zit een eind verderop, in de publieksruimte. Dus als je als artiest vlak voor de voorstelling moet, staat er in de kleedkamer een emmer met een laagje bleekmiddel voor je klaar. "Dat we daar genoeg mee nemen hè? Maar goed, het is verder een superleuke plek om te spelen."

Monden rolde zelf pas op zijn dertigste, na een cursus stand-upcomedy, in het vak. Hij deed in 2015 mee aan cabaretfestival Cameretten, waar hij de finale net niet haalde. Hij treedt vaak op in comedyclubs, is de vaste publieks-opwarmer bij *De Avondshow* met Arjen Lubach en is net in première gegaan met zijn programma *Stormbrein*. "Het was voor mij een eyeopener dat je van comedy kunt leven zonder op tv te komen of een 'grote naam' te zijn. Natuurlijk heb ik in het begin ook alles aangepakt om veel te kunnen spelen en op die manier beter te worden. Vandaar dat ik zelf kan bogen op veel ervaring en inlevingsvermogen als het gaat om slechte optredens."

Zijn eigen slechtste optreden was voor 150 politieagenten. Die hadden meer zin in de bar en het stampotbuffet dan in 'een stukje cabaret'. "Ze gaven mij nog geen tel

Elektra Podcast interview

Een podcast van cabaretier Wouter Monden over de voorstellingen die collega's het liefst willen vergeten, levert hilarische verhalen op. 'Het gaat vooral vaak mis aan het begin van je carrière.'

Smakelijke verhalen over mislukte optredens

Wouter Monden: 'Het gaat vaker mis als je op een plek moet spelen waar theater niet de kern is'.

aandacht. Ik kreeg niks voor elkaar, niet met mijn materiaal, niet met grappen op basis van de voorinformatie die ik had gekregen, niet met improvisatie, met helemaal niks. Er is een stuk van mijn ziel achtergebleven in Hoogeveen die dag. Op de terugweg besloot ik meteen door te rijden naar een 'open mic'-avond in het Comedyhuis in Utrecht om aan mezelf te bewijzen dat ik echt wel grappig kon zijn op een podium."

Is er een gemene deler te vinden in al die verhalen over mislukkingen? Monden: "Het gaat vaker mis als je op een plek moet spelen waar theater niet de kern is: in de openlucht, in een congrescentrum of een huiskamer. Of er gebeurt iets in de zaal: mensen staan plotseling op, een toeschouwer begint terug te praten of iemand wordt onwel."

"Cabaretiers en comedians wekken de il-

'Er is een stuk van mijn ziel achtergebleven in Hoogeveen die dag'

lusie dat ze zó het podium opkomen en spontaan beginnen te vertellen: 'Wat me nou weer is overkomen...' Daardoor lijkt het alsof alle andere details om het tot een goede voorstelling te maken niet van belang zijn. Maar die zijn allemaal ongelofelijk van belang. Waarom is het in een theater of comedyclub donker? Zodat je maar één kant op kunt kijken. Het gaat om de aandacht van je publiek. Alles wat die aandacht kan afleiden, haalt mensen weg bij de grap."

Uiteindelijk is het omgaan met optredens die niet vlekkeloos verliepen een leerles. "Je hebt de 'Millican law', bedacht door de Engelse comedian Sarah Millican: je mag boos en gefrustreerd zijn over een

slecht optreden tot de volgende ochtend elf uur. Dan moet de knop om en moet je je focussen op je volgende optreden. Dat is een goeie. Probeer na te gaan: wat kan ik ervan leren en gebruiken als ik weer in zo'n situatie kom? En soms moet je ook gewoon nee durven zeggen tegen een optreden."

Inmiddels luisteren er 75.000 mensen per maand naar de *Elektra Podcast* en is Wouter Monden na bijna vier jaar toe aan een feestelijke mijlpaal: aflevering tweehonderd, met als gast Harm Edens, die onder meer *Dit was het nieuws* presenteert. "Ik hoop dat mensen die luisteren er iets uithalen. Dat ze denken: als Claudia de Breijl blijkbaar nog steeds af en toe doodzenuwachtig in de coulissen staat voor een show, dan hoef ik me ook niet te schamen dat ik zenuwachtig ben omdat ik een presentatie moet geven aan vijftien collega's. En soms krijg ik berichtjes als: 'Ik kende Remy Evers niet, maar nu heb ik de aflevering geluisterd, zijn speellijst opgezocht en volgende week gaan we naar zijn voorstelling kijken.' Dat vind ik geweldig."

Na tweehonderd afleveringen zijn er nog steeds wensen voor gasten: "Ik zou dolgraag Tineke Schouten te gast willen en mijn jeugdidoel André van Duin. Ik zag op sociale media dat Rob Kemps van de Snollebollekes fan is van de podcast, dus die heb ik meteen benaderd. Hij is oorspronkelijk 'tonprater', een cabaretse carnavalstraditie waarbij je een actuele conference houdt. Hopelijk is hij binnenkort te gast."

De tweehonderdste aflevering van *Elektra Podcast*, met als gast Harm Edens, is te vinden op alle podcastplatformen. Meer informatie: elektrapodcast.nl of woutermonden.nl

Het oog van De Wolf

Hanze Connecties, door Kristina Norman. FOTO PETER TIJHUIS

Kunsthistoricus Joke de Wolf richt de blik op een kunstwerk dat bij de actualiteit past. Deze week: pelletkachels

Pelletkachels branden op Estse bomen

Op de klimaatop in Dubai komt de hele wereld samen om verdragen te sluiten én om daarbij zo weinig mogelijk inkomsten mis te lopen. In haar nieuwste werk laat de Estlandse kunstenaar Kristina Norman zien dat oude handelsrelaties hun sporen nalaten.

Dit kunstwerk lijkt op een maanlandschap. Norman vulde een enorme bak met grauw-grijs poeder, en zette er metalen voorwerpen in die langzaam in en uit het poeder gaan, en soms een tentakel uitsteken. Alsof ze iets opdieren of juist weer erin stoppen.

Het poeder is as van een Nederlandse biomassa-centrale. Daar wordt energie opgewekt door houtsnippers of pellets te verbranden. De meeste kritiek op deze vorm van energie-opwekking

bond tussen ruim tweehonderd steden rondom de Noordzee en de Oostzee. Ook de Estse hoofdstad Tallinn, waar Norman in 1979 is geboren, was een van die steden. Maar ze is kritisch: hoe oprecht was dat gedachtegoed?

In Estse geschiedenisboeken die historie lang opgehemeld. Norman herinnert zich de Hanze-evenementen in Tallinn uit de jaren negentig en tweeduizend nog goed. In Zwolle hangen foto's van mensen in middeleeuwse kostuums met spinnenwielen en weefgetouwen, riddersgevechten en markten – foto's uit het nationale archief van Estland.

In een Ests geschiedenisboek uit de negentiende eeuw ontdekte een medewerker van Norman een tekening waarop Duitse kooplieden aankomen in Estland in 1156. In werkelijkheid veroverden Duitse troepen Letland en Estland rond 1300, tijdens de Baltische Kruistochten. Die landen werden gezien als 'barbaars', de Duitse adel gebruikte ze als kolonie, en de lokale bevolking als werkkraft. In een poging om hun autoriteit in de negentiende eeuw te handhaven, bedacht de Duitse elite mythes over de 'redding' van de Esten van de barbarij door de beschaafde mensen uit het westen.

Het vogelnestje vond ze op een leeggekapt plek in een bos in Estland

is dat er CO₂ vrijkomt bij de verbranding. Daarmee is ze niet bepaald klimaatneutraal. Ook zorgt ze voor luchtvervuiling in de directe omgeving. Norman wijst in de kunstwerken die ze nu toont in museum De Fundatie in Zwolle op een derde probleem: voor de houtpallets kappen de fabrikanten oude bossen in Oost-Europa.

Om haar punt te maken, maakte ze een serie kunstwerken. Zo toont ze ook een stapel zakken met *Premium Wood Pellets* gemaakt uit Estse bomen – de pellets die je later als as ziet. Bovenop plantte ze een vogelnestje. Het nestje vond ze op een leeggekapt plek in een bos in Estland.

Norman gaf haar kunstwerken in Zwolle de titel *Hanze connecties*. Negen Nederlandse Hanzesteden hebben 2023 uitgeroepen tot Hanzejaar. Ze vieren het achthonderjarige gedachtegoed van de Hanze, het handelsver-

ook de Nederlandse kunst profiteerde van de houthandel vanuit Estland. Jacob Vrel schilderde een *interieur met een vrouw bij een wastobbe en een kind* in 1650 op eikenhout uit het Baltische gebied. Norman laat het kunstwerk ook zien, maar niet op de gewone manier: het staat met de afbeeldingskant naar de muur. Het eikenhout is nu even het belangrijkste. Hetzelfde hout dat we nu zo enthousiast in onze pelletkachels verbranden. Alleen via een spiegel is het schilderij te zien. Een spiegel waarin de toeschouwer ook zichzelf ziet staan.

De staafjes in het aslandschap weten van geen ophouden. Of er een einde komt aan het enorme gebruik van grondstoffen uit de aarde hangt deels af van de uitkomsten van de klimaatop. Het is te hopen daar geen nieuwe sprookjes worden bedacht.